

Informacion për pacientët dhe familjet e tyre, kujdestarët dhe ruajtësit

Marrja e një transfuzioni gjaku

Informacion i rëndësishëm për të gjithë pacientët që mund të kenë nevojë për transfuzion të qelizave të kuqe të gjakut, trombociteve ose plazmës.

Informacion shtesë shtesë për përbërës individualë të gjakut, grupe specifike pacientësh dhe fëmijë më të vegjël mund të aksesohen nëpërmjet shërbimit tuaj lokal të transfuzionit.

Kjo broshurë shpjegon pse mund t'ju këshillohet të bëni transfuzion të një komponenti gjaku si qelizat e kuqe, trombocitet ose plazma.

Si të gjitha trajtimet mjekësore, transfuzioni duhet të bëhet vetëm kur është absolutisht i nevojshëm dhe vetëm pas shqyrtimit të kujdesshëm. Rreziku që ju të keni një transfuzion do të jetë i balancuar me rrezikun që të mos keni një të tillë.

Në rast urgjence mund të mos ketë qenë e mundur të diskutohen të gjitha opsionet në atë kohë. Nëse kjo ndodh, mjeku juaj do t'ju flasë për transfuzionin që keni bërë sa më shpejt që të jetë e mundur.

Nëse keni një kartë që thotë se duhet të merrni gjak të një lloji të caktuar, ose nëse e dini këtë nga historia juaj mjekësore, ju lutemi tregojani kartën sa më shpejt të jetë e mundur një anëtar të ekipit që kujdeset për ju dhe kërkoni që t'i tregojë laboratorit spitalor të transfuzionit.

Pse mundet të më duhet një transfuzion gjaku?

Gjaku përbëhet nga disa qeliza dhe substanca të ndryshme:

- Qelizat e kuqe bartin oksigjenin nëpër trup; mungesa e qelizave të kuqe, të shëndetshme të gjakut quhet anemi. Transfuzioni i qelizave të kuqe zakonisht bëhet për shkak të mungesës së qelizave të kuqe të gjakut në gjak, ose për shkak se trupit i mungojnë lëndët e para, nuk prodhon mjaftueshëm nga ato ose për shkak të humbjes së gjakut. Në disa raste anemia mund të trajtohet me ilaçe të tilla si hekuri; në raste të tjera një transfuzion gjaku mund të jetë alternativa më e mirë, ose e vetmja zgjedhje
- Platelets are cells in the blood which prevent bleeding and help the blood to clot. A platelet transfusion may be required to either increase the number of platelets in your blood or to replace platelets which are not working properly to treat or prevent bleeding
- Plazma është lëngu brenda gjakut që mbart qelizat e gjakut nëpër trup. Mund të kërkohet një transfuzion plazmatik për të trajtuar ose parandaluar gjakderdhjen nëse keni mungesë të faktorëve të koagulimit. Komponentët e plazmës përfshijnë plazmën e freskët të ngrirë (FFP), e cila përmban shumë faktorë të ndryshëm të koagulimit, dhe krioprecipitatin, i cili kryesisht përmban një faktor koagulimi të quajtur fibrinogjen.

Shumica e njerëzve mund të përballojnë humbjen e një sasi të moderuar gjaku pa pasur nevojë për transfuzion gjaku, pasi me kalimin e kohës trupi prodhon qeliza të reja gjaku dhe plazëm për të zëvendësuar atë që ka humbur.

Megjithatë nëse humben sasi më të mëdha gjaku, një transfuzion gjaku mund të jetë mënyra më e mirë për të zëvendësuar shpejt gjakun. Blood components may be used to replace blood lost during major surgery, following accidents and for emergencies during childbirth.

Ndonjëherë palca e kockave, e cila prodhon qeliza të gjakut, nuk funksionon ashtu siç duhet. Kjo mund të jetë për shkak të sëmundjes ose për shkak të trajtimeve të tilla si kimioterapia ose radioterapia. Kjo mund të jetë e përkohshme ose afatgjatë. Në këtë rast do të hartohet një plan trajtimi për të përmbushur kërkesat tuaja specifike.

A është transfuzioni i gjakut e vetmja alternativë?

Mjeku ose infermierja juaj do të shpjegojë pse keni nevojë për një transfuzion dhe do të diskutojë mbi rreziqet, përfitimet dhe nëse ka ndonjë trajtim alternativ. Është e rëndësishme të kuptoni pse kërkohet transfuzioni dhe të keni mundësinë të bëni ndonjë pyetje.

Nëse anemia juaj është për shkak të niveleve të ulëta të hekurit në gjak, marrja e një suplementi hekuri mund të ulë nevojën për transfuzion gjaku. Ju lutemi diskutoni me mjekun tuaj nëse ky është opsioni i duhur për juve.

Si të rritur, ju keni të drejtë të refuzoni një transfuzion gjaku, por ju duhet të kuptoni pasojat e këtij veprimi. Disa trajtime ose operacione mjekësore nuk mund të kryhen në mënyrë të sigurtë pa transfuzion. Tek fëmijët dhe pacientët që e kanë të vështirë të kuptojnë informacionin kompleks mjekësor, ekipi mjekësor do të punojë me pacientin dhe familjet ose kujdestarët e tyre, për të marrë vendime që janë në interesin e tyre më të mirë.

Nëse jeni duke kryer një operacion, mund të nevojitet transfuzion gjaku, por mund të jetë e mundur të ricikloni gjakun tuaj gjatë operacionit me një proces të njohur si shpëtimi i qelizave. Pyesni ekipin tuaj të kujdesit shëndetësor nëse ky proces është i disponueshëm dhe nëse po, nëse do të ishte i përshtatshëm për ju.

Gjithashtu ilaçet që përmirësojnë koagulimin e gjakut, si acidi tranexamik, ndonjëherë mund të përdoren për të ulur humbjen e gjakut dhe për këtë arsye për të zvogëluar nevojën për transfuzion.

Çfarë mund të bëj para një operacioni për të ulur nevojën për transfuzion gjaku?

Nëse planifikoni të bëni një operacion ku mund të humbni pak gjak, duhet të bëni një kontroll për të përcaktuar nëse jeni anemik(e). Ju mund të këshilloheni të merrni suplemente hekuri disa javë para operacionit tuaj - pyesni mjekun tuaj në klinikë ose mjekun tuaj të përgjithshëm nëse kjo është e përshtatshme për juve. Mund të ndihmoni gjithashtu duke u siguruar që hani mjaftueshëm ushqime që përmbajnë hekur. Një dietë e larmishme dhe e ekuilibruar normalisht duhet të sigurojë një konsum të mjaftueshëm të hekurit.

Nëse jeni duke marrë warfarin ose antikoagulantë të tjerë, aspirinë ose agjentë të tjerë kundër trombociteve (të gjitha këto mund të referohen si ilaçe për "hollimin e gjakut") kontrolloni me mjekun tuaj nëse duhet t'i ndaloni këto para operacionit. Ndalimi i këtyre ilaçeve mund të zvogëlojë sasinë e gjakderdhjes, por mund t'ju vërë në rrezik të shtuar të problemeve të tjera. Duhet të konsultoheni me mjekun tuaj përpara se të ndaloni ndonjë mjekim.

Si do të bëhet transfuzioni i gjakut dhe si do të ndihem?

Transfuzioni zakonisht jepet përmes një tubi direkt në një venë në krah. Në disa raste, një transfuzion mund të jepet nëpërmjet një kateteri venoz qendror, veçanërisht nëse një prej tyre është futur si pjesë e trajtimit të gjendjes tuaj.

Për të përcaktuar sasinë e duhur të gjakut për ju, rekomandohet që të regjistrohet pesha juaj. Ju mund t'ju jepen më shumë se një qese gjaku si pjesë e trajtimit tuaj. Mund të duhen deri në 4 orë për të transfuzuar një qese me qeliza të kuqe, por mund të jepet më shpejt nëse është e nevojshme. Transfuzionet rutinë të trombociteve dhe plazmës zakonisht zgjasin nga 30 minuta deri në 1 orë për çdo qese.

Vëzhgimet si temperatura, matja e pulsit dhe presioni i gjakut do të regjistrohen para, gjatë dhe pas transfuzionit dhe ju do të monitoroheni me kujdes gjatë gjithë kohës. Shumica e njerëzve nuk ndjejnë asgjë të pazakontë gjatë një transfuzioni.

Rreziqet që lidhen me një transfuzion gjaku

Transfuzionet e gjakut janë procedura të zakonshme që mund të shpëtojnë dhe përmirësojnë jetën dhe vdekja për shkak të transfuzionit është jashtëzakonisht e rrallë. Shumica e pacientëve që marrin transfuzion gjaku nuk përjetojnë ndërlikime ose probleme.

Megjithatë ekzistojnë rreziqe të lidhura, të cilat ndahen në katër kategori kryesore:

Gabim në identifikimin e pacientit

Ka shumë kontrolle në vend për ta bërë transfuzionin tuaj sa më të sigurt. Personeli kryen hapa të kujdesshëm identifikimi për t'u siguruar që të merrni përbërësin e duhur të gjakut që është i sigurt për ju.

Para një transfuzioni gjaku, merret një mostër gjaku që të përputhet me gjakun. Të dhënat tuaja të identifikimit duhet të vendosen në tubin e mostrës në praninë tuaj. Do t'ju kërkohet të konfirmoni emrin tuaj të plotë dhe datëlindjen dhe kjo do të kontrollohet me një shirit identifikimi (për të gjithë pacientët e shtruar në spital) dhe formularin e kërkesës për gjak ose ekuivalentin. Ky kontroll është për të konfirmuar që mostra është marrë nga personi i duhur.

Mbajtja e një shiriti identifikimi është thelbësor për të gjithë pacientët që do të marrin një transfuzion gjaku. Pak para se të merrni gjakun do t'ju kërkohet përsëri emri i plotë dhe ditëlindja juaj. Ky informacion do të kontrollohet kundrejt shiritit tuaj të identifikimit, çantës së përbërësve të gjakut dhe recetës. Tregojini stafit nëse ndonjë nga detajet ose drejtshkrimet në shiritin tuaj të identifikimit nuk janë të sakta.

Identifikimi i saktë është thelbësor - Ju lutemi, ndjehuni rehat duke i kujtuar anëtarit të personelit që t'ju kërkojë këtë informacion nëse nuk e bëjnë këtë.

Reaksionet

Shumica e njerëzve nuk ndihen ndryshe gjatë transfuzionit të tyre. Ekipi juaj i kujdesit shëndetësor do t'ju tregojë se çfarë të prisni. Është e rëndësishme që të informoni një anëtar të personelit nëse keni ndonjë simptomë gjatë ose pas transfuzionit. Disa reagime mund të ndodhin disa orë deri në ditë pas një transfuzioni. Reaksionet e rënda ndaj transfuzioneve të gjakut janë shumë të rralla, por nëse ndodhin, personeli trajtohet për t'i njohur dhe trajtuar ato.

Disa persona mund të përjetojnë një temperaturë të lehtë, të dridhura, të ndjehen të skuqur ose të kenë skuqje, e cila zakonisht është për shkak të një reaksioni të butë imunitar ose alergjie. Kjo trajtohet lehtësisht, për shembull duke dhënë paracetamol ose duke bërë transfuzionin më ngadalë.

Ekipi i kujdesit shëndetësor do të vlerësojë gjithashtu nëse jeni në rrezik të grumbullimit të lëngjeve në qarkullimin tuaj, në mënyrë që të merren masa për ta parandaluar këtë. Ju do të monitoroheni gjatë gjithë transfuzionit për ndonjë simptomë të mos frymëmarrjes. Kjo simptomë merret shumë seriozisht, ndaj duhet të informoni menjëherë një anëtar të personelit nëse keni probleme me frymëmarrjen, në mënyrë që trajtimi të jepet sa më shpejt që të jetë e mundur.

Nëse do të shkoni në shtëpi pas transfuzionit tuaj, pyesni ekipin tuaj të kujdesit shëndetësor për informacion se çfarë të kërkoni dhe kë të kontaktoni për mbështetje dhe këshilla nëse shfaqni ndonjë simptomë.

Infeksioni

Komponentët e gjakut dhurohen nga vullnetarë të shëndetshëm dhe të papaguar dhe rreziku që një njësi e infektuar të futet në furnizimin me gjak në Mbretërinë e Bashkuar është jashtëzakonisht i ulët. Donatorët plotësojnë një pyetësor shëndetësor sa herë që dhurojnë dhe dhurimet e gjakut testohen çdo herë për një sërë infeksionesh të mundshme, duke përfshirë hepatitin B, C dhe E dhe HIV. Kjo e bën mundësinë e transmetimit të ndonjë infeksioni shumë të ulët, por rreziku nuk mund të hiqet kurrë plotësisht.

- Rreziku i dështimit të testimit për të zbuluar një njësi gjaku që mbart një infeksion të rëndësishëm viral është më pak se 1 në një milion (Hepatiti B më pak se 1 në 1 milion; HIV dhe Hepatiti C më pak se 1 në 10 milion)
- Mundësia e marrjes së variantit të sëmundjes Creutzfeldt-Jakob (vCJD) nga një transfuzion është shumë e ulët; megjithatë, ne përjashtojmë donatorët që mund të jenë në një rrezik më të lartë të vCJD. **Për këtë arsye, kushdo që ka marrë transfuzion gjaku ose ndonjë përbërës tjetër gjaku qysh nga viti 1980, aktualisht nuk është në gjendje të dhurojë gjak ose përbërës të gjakut.**
- Bakteret mund të kontaminojnë qelizat e kuqe dhe përbërës të tjerë të gjakut. Kjo mund të shkaktojë një reaksion të rrezikshëm te çdo pacient që merr njësi të kontaminuara. Ne punojmë shumë për të parandaluar që kjo të ndodhë dhe rreziqet tani janë të ngjashme me infeksionet e tjera të listuara më sipër.

Ndërlikimet e transfuzionit afatgjatë

Disa pacientë janë të varur nga transfuzioni i gjakut për periudha të gjata kohore. Kjo mund të përfshijë pacientët me talasemi, sëmundje të qelizave drapër ose dështim të palcës kurrizore. Transfuzionet e përsëritura mund t'i bëjnë pacientët më të prekshëm ndaj komplikimeve të tilla si mbingarkesa me hekur dhe zhvillimi i antitropave. Ekipi juaj mjekësor mund të ofrojë informacion se si mund të ulen rreziqet e tyre dhe për çdo trajtim të disponueshëm.

A mund të dhuroj gjakun tim për fëmijën apo të afërmin tim?

Jo, nuk mundeni, sepse ka rreziqe specifike që lidhen me transfuzionet e gjakut nga të afërmit që i bëjnë dhurimet e tilla më të rrezikshme sesa marrja e gjakut nga dikush që nuk ka lidhje.

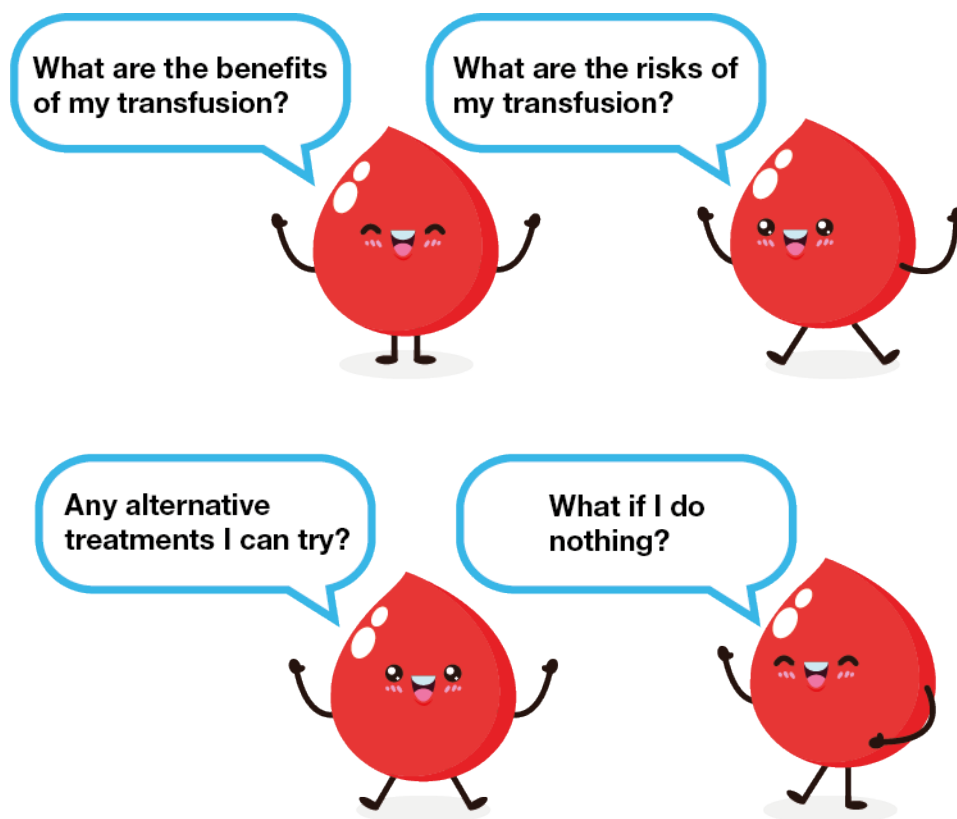
Shqetësimet specifike për juve

Ekipi juaj i kujdesit shëndetësor duhet të diskutojë çdo rrezik apo shqetësim tjetër që është veçanërisht i rëndësishëm për juve.

Këto mund të përfshijnë:

- ndikimi në problemet e tjera shëndetësore
- ndikimi në opsionet e ardhshme të trajtimit

- konsiderata fetare dhe të tjera që nuk lidhen me shëndetin
- frika nga gjilpërat, shqetësimet se mos ndiheni dobësi kur shikoni gjakun ose keni pasur një përvojë të keqe në të kaluarën me një transfuzion gjaku
- ekipi juaj i kujdesit shëndetësor ka rekomanduar përbërës të veçantë gjaku bazuar në disa faktorë që lidhen me trajtimin ose gjendjen tuaj.

Para se të jepni pëlqimin tuaj për të marrë një transfuzion, **a e kuptoni pse keni nevojë për transfuzionin e gjakut?**

Ju lutemi tregoni ekipit tuaj të kujdesit shëndetësor për çdo shqetësim që mund të keni. Është e rëndësishme të ndajmë ato probleme apo shqetësime; ata nuk do të mendojnë se këto frikëra janë të parëndësishme.

Detyra e sinqeritetit

Shërbimet e Transfuzionit të Gjakut në Mbretërinë e Bashkuar janë në përputhje me legjislacionin e Detyrës së Sinqeritetit. Kjo do të thotë se ne do të veprojmë në mënyrë të hapur dhe transparente kur ka ndodhur një ngjarje e papritur ose e paqëllimshme, e cila duket se ka shkaktuar dëm ose vdekje në lidhje të drejtpërdrejtë me transfuzionin. Ju lutemi pyesni ekipin tuaj të kujdesit shëndetësor për informacione të mëtejshme ose hyni në faqen e mëposhtme të internetit: [Duty of candour - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/consultations/duty-of-candour)

Na kontaktoni

Kjo broshurë u përgatit nga Rrjeti i Transfuzionit të Gjakut në Mbretërinë e Bashkuar dhe Irlandë në emër të 4 Shërbimeve të Gjakut në Mbretërinë e Bashkuar. Nëse keni nevojë për fletëpalosje në një format tjetër ose dëshironi kopje të tjera, ato mund të merren duke kontaktuar:

ANGLI
Për riporositje
<https://hospital.nhsbtleaflets.co.uk>
For Different Formats
NHSBTCustomerService@nhsbt.nhs.uk

Northern Ireland
Blood Transfusion Service

NHS
Blood and Transplant

Gwasanaeth Gwaed Cymru
Welsh Blood Service